

Шыфр: _____

Колькасць балаў: _____

Месца: _____

Зацвярджаю

Намеснік Міністэрства народнай
адукацыі Рэспублікі Беларусь
намеснік Міністэрства народнай
адукацыі

К.С. Фарыно

2012 года

ЗАКЛЮЧНЫ ЭТАП ХХVIII РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА
БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ ВУЧНЯЎ УСТАНОЎ АГУЛЬНАЙ
СЯРЭДНЯЙ, ПРАФЕСІЙНА-ТЭХNІЧНАЙ І СЯРЭДНЯЙ СПЕЦЫЯЛЬНАЙ
АДУКАЦЫІ

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Магілёў, 2012 г.

9 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

1 варыянт

Заданне 1. Знайдзіце ў кожнай пары радкоў з паэмы Якуба Коласа «Новая зямля» розныя слова, якія складаюцца з адных і тых жа гукаў.

Максімальная колькасць балаў – 3.

1) Гракі, вароны чарадою За свежай ходзяць баразною. Вясёлы шум і пануканне Чутны да самага змяркання.	1) Ды гэта ж – свята, ягамосці! Набок тут норавы і злосці! І мяккім робіцца лаганы – Хоць ты яго кладзі да раны.
2) О, дзядзька спосабаў меў многа Даняць праціўніка малога!	2) Грыбоў улетку тут цьма-цьмушча, Народ сюды йдзе – гушчай-гушча. Тут шум, тут крык, тут гоман, спевы. Аж разлягаюцца ў ёй дрэвы.
3) І хто з двара ў дом ні прыходзіць. Пра холад гутарку заводзіць: – Ну ж і мароз – аж нос зрывает!	3) ...Лажысь – пасцелька пухавая І ўся агоньчыкамі зязе! Засні, сагрэйся, мой пахілы, акуль табе прыбудуць сілы, А я салодкі сон навею І гожай казкаю сагрэю.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: _____

Задание 2. Выпишыце пары русских і беларуских слоў, у якіх націск падае на розныя склады.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Узор: зайчий – заёчны

Баловать – балаваць, вымерзший – вымерзлы, малый – малы, ослабление – паслабление, переизданный – перавыданы, удить – вудзіць, усы – вусы.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: _____

Заданне 3. Укажыце нумары характaryстык. уласцівых для сінонімаў.

Максімальная колькасць балу - 4.

1.	Адрозніваюцца націкам;
2.	выконваюць аднолькавую сінтаксічную функцыю;
3.	могуць быць рознага паходжання;
4.	паходзяць з грэчаскай мовы;
5.	здольныя ўтвараць рады;
6.	выконваюць сэнсаадрознівальную функцыю;
7.	маюць розную часцінамоўную прыналежнасць.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: _____

Заданне 4. Запішыце 5 слоў, якія ўтвораны пры дапамозе суфіксаў *-ix/-ых* і маюць значэнне 'найменні самак эксыўёл і птушиак'.

Максімальная колькасць балу - 5.

№ п/п	Слова
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Заданне 5. Запоўніце табліцу. размеркаваўшы слова *батэрфляй, бейсбол, гравюра, гросмайстар, джаз, джунглі, дизель, камюніке, картэж, ландшафт, медальён, паштамт* па адпаведных групах запазычанай лексікі.

Максімальная колькасць балу - 6.

Запазычанні з англійскай мовы	Запазычанні з німецкай мовы	Запазычанні з французскай мовы

Заданне 6. Запоўніце пропускі ў табліцы. Запішыце юндывідуальнае значэнне выходных фразеалагізмаў.

Максімальная колькасць балу - 5.

Фразеалагізм і яго юндывідуальнае значэнне	Фразеалагізм-антонім
1. белая костка (‘_____’)	
2. ходь па воўку ўзлезь (‘_____’)	
3. за лапін (‘_____’)	
4. падаць пальцам у неба (‘_____’)	

5. адкрытым тэкстам ()

Заданне 7. Вызначце тып даданых частак складаназалежных сказаў. Укажыце, што выступае сродкам сувязі паміж даданай і галоўнай часткамі (злучнік ці злучальнае слова).

Максімальная колькасць балу - 6 (1 бал - за тып сказа, 0,5 - за сродак сувязі).

- 1) Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі! (Ф. Багушэвіч).
- 2) Якая справа, такая і слава (Прыказка).
- 3) Ніякая навука не дае агню вачам і жывога румянцу шчокам, калі халодная душа дрэмле ў прамоўцы (М. Кашанскі).
- 4) Сапраўдным настаўнікам можа быць толькі чалавек, які самаахвярна аддае душэўныя багацці і веды людзям (Паводле В. Віткі).

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ:

1.

2.

3.

4.

Заданне 8. Запішыце, якім літаратуразнаўчым паняццям адпавядаюць наступныя азначэнні.

Максімальная колькасць балу - 3.

А) Невялікая "казачка" павучальнага характеру, у якой героямі выступаюць прадстаўнікі жывёльнага свету, неадушаўленыя прадметы, людзі. Гэтая забаўная гісторыя аллегарычнага вытлумачэння з'яўляецца ілюстрацыяй да вядомага жыццёвага або маральнага правіла.

Правільны адказ:

Б) Гэтыя вершы можна не толькі чытаць, але і разглядаць, як разглядваюць будынак або карціну. Менавіта Сімяон Палацкі "маляваў" такія вершы.

Правільны адказ:

В) Найстаражытнейшы жанр драматычнай літаратуры. Бярэ пачатак у антычных абраадах, звязаных з культам бога вінаградарства і віна Дыяніса, які выяўляўся ў вобразе сатыра з невялікім рожкамі і барадой. У часе рытуальнага прадстаўлення ў ахвяру Дыянісу прыносялі казла — адсюль і назва.

Правільны адказ:

Заданне 9. Вызначце, хто з пералічаных беларускіх пісьменнікаў з'яўляецца аўтарам прыведзенага верша. Выбар абгрунтуйце.

Максімальная колькасць балу - 6 (2 - за правільны адказ, 4 - за абгрунтаванне)

Светлыя хмаркі – дзеткі прастору –

Ціха на небе плывуць.

Ім незнаёмы слёзы і гора.

Смутак і жаль іх не рвуць.

Ціха і згодна ідуць, небажаткі,

Ўсюды ім сцежкі ляжаць.

Ясныя зоркі, быццам дзяўчаткі.

Скрозь іх валокны глядзяць.

Золатам сонца іх аблівае,
Месяц ім срэбра дарыць.
Грозную песню ім гром напявае.
Вецер на крыллях імчыць.

Светлыя хмаркі, рунь залатая,
Дум небясоў чарада!
Вам незнаёма нядоля людская,
Клопат, згрызоты, нуда.

Стэп неаглядны, шыр нелюдзіма,
Вольнае царства вятроў. –
Там вашы сцежкі, там і радзіма.
Дзеткі блакітных стэпоў!

Станьце ж вы, хмаркі, над рубяжамі
Нашых палеткаў, шнуроў,
Ў сэрца людское закіньце з дажджамі
Думкі іх верных сыноў.

- А) Янка Купала
- Б) Цётка
- В) Якуб Колас
- Г) Максім Багдановіч

Абгрунтаванне:

Заданне 10. Ніжэй прыводзіцца арыгінальны тэкст класічнай рускай літаратуры і яго пераклад на беларускую мову. У асобных радках перакладу зробленыя пропускі. Пастарайцесь ўзнавіць версію перакладчыка і / або прапанаваць уласную. Пры стварэнні ўласнага варыянта (варыяントу) дазваляеца поўнасцю змяніць радок, у якім ёсьць пропуск, галоўнае – захаваць мастацкую ізласнасць твора

Максімальная колькасць балуў - 6 (на 2 балы за кожны адпаведны варыянт).

Подруга дней моих суровых,
Голубка дряхлая моя!
Одна в глухи лесов сосновых
Давно, давно ты ждёшь меня.
Ты под окном своей светлицы
Горюешь, будто на часах,
И медлят поминутно спицы
В твоих наморщенных руках.

Сяброўка дзён маіх суровых,
Галубка, ты, нібыта ў сне.
Сярод глухы лясоў сосновых
Даўно счакалася мяне.
Ты пад акном _____
Вартуеш час, нібыта страх.
Марудзяць кожнае хвіліны
Пруткі ў наморшчаных руках.

Глядишь в забытые вороты
На чёрный отдалённый путь:
Тоска, предчувствия, заботы
Теснят твою всесно грудь.
То чудится тебе...

A. C. Пушкін. «Нянцы».

I на забытые вароты
Глядзіш з маркотай у вачах;

Кладуцца гнётам у грудзях.
To _____ ...

Пераклад *Максіма Танка.*

Уласныя версіі

5-ы радок: _____

11-ы радок: _____

13-ы радок: _____